

De Alkenaar in Alkmaar

Cultureel podium, antiquariaat en leescafé ineen

Sinds begin dit jaar is Alkmaar een cultureel podium rijker: De Alkenaar, gevestigd in een monumentaal pand op Ritsevoort 36, het adres waar het antiquariaat van Jan Oijevaar al zat. Een culturele ontmoetingsplaats die nog volop in ontwikkeling is en een podium biedt aan literaire lezingen, poëziemiddagen, filosofische gesprekken, muziek en theater. Een inspirerende plek met duizenden boeken en op termijn een heus leescafé. De Alkenaar lijkt een niche te hebben gevonden in het culturele landschap in de historische kaasstad.

Door Wytske Roodbergen

Dit jaar viert Alkmaar 450 jaar Alkmaars Ontzet – ook in nieuwkomer De Alkenaar. Op 8 oktober 1573 wist Alkmaar als eerste Nederlandse stad de Spaanse belegering te weerstaan: ‘Bij Alkmaar begint de victorie.’ De stad zindert van de aan het jubeljaar gerelateerde initiatieven. In De Alkenaar speelde het Alkmaars Theater Collectief op Open Monumentendag de voorstelling *In naam van de vrijheid*. En er werd een reeks podiuminterviews met bekende schrijvers samengesteld

rond de kernthema's Vrijheid, Verscheidenheid, Verbondenheid en Verdraagzaamheid – gesubsidieerd door de gemeente Alkmaar in het kader van 450 jaar Alkmaars Ontzet. De immer eloquente Bergense auteur Adriaan van Dis beet in mei het spits af tijdens een interessante, enerverende en drukbezochte bijeenkomst, in september voelde Ilja Leonard Pfeijffer – grijze manen, beringde vingers, over-the-top schoenen – zijn hart opengaan toen hij de boekwinkel betrad en plaatsnam op het podium voor een gesprek over *Alkibiades*. Op 16 no-

vember komt Maarten van Rossem naar De Alkenaar, op 17 december gevolgd door Annejet van der Zijl. Het zijn grote namen die veel publiek trekken.

Sfeervolle zaal

‘Het begint er eindelijk een beetje op te lijken.’ Bert de Raaf, mede-investeerder, kijkt zichtbaar trots rond. De zaal/salon die de afgelopen maanden met behulp van zo’n vijftien vrijwilligers achter de boekwinkel is gecreëerd, ziet er piekfijn uit. Een nieuwe vloer, gestuct plafond met verlichting, toiletten

Entree van De Alkenaar. Foto: Wytske Roodbergen.

In het antiquariaat moet nog veel uitgezocht worden. Foto: Wytske Roodbergen.

achterin, wanden geschilderd in een warme, lichte tint. Er is plaats voor bijna honderd bezoekers. Vooralsnog zit publiek op gehuurde klapstoeltjes. ‘We hebben nog geen geschikte stapelbare stoelen kunnen vinden’, vertelt Vincent van de Vrede. Hij is samen met De Raaf eigenaar en investeerder. ‘Van die brede stoelen passen er niet genoeg in. We zoeken bijpassende stapelbare tafeltjes, zodat we de zaal kunnen ombouwen van leescafé naar theater.’ De horeca wordt nog gecaterd. ‘Die horecavergunning komt er wel’, zegt De Raaf. ‘Eerst maar eens een bar bouwen. We hebben iets gevonden op Marktplaats.’ Links op het podium staat een vleugel. Langs de linkervand kamerhoog boekruggen in stellingkasten, ertegenover in vitrinekasten een minitentoonstelling met oude ansichtkaarten. Rust. De geur van oude boeken. Vertrouwd, behaaglijk en knus. Je zou hier kunnen zitten lezen. ‘Dat is precies wat we voor ogen hebben’, zegt De

Raaf enthousiast. ‘Een cultureel podium en antiquariaat, mét leescafé en horeca.’

Tussen droom en daad

De Raaf is organisatietrainer. Hij combineert zijn werk met de verbouwing van De Alkenaar. Met Vincent van de Vrede, uitgever van onder andere *Boekenpost*, is hij initiatiefnemer van Stichting Cultuurpodium De Alkenaar. De Raaf is secretaris, Van de Vrede voorzitter. Maartje van Meijel is penningmeester, regelt juridische zaken en subsidies en onderhoudt ook de website. Er is een visie, er zijn idealen – en in de praktijk loopt men ook tegen hindernissen aan. Geld dat lijkt te verdampen, te weinig menskracht. Vergunningen aanvragen is ingewikkeld, fondsenwerving kost tijd. Willem Elsschot wist al: ‘Tussen droom en daad staan wetten in de weg, en praktische bezwaren.’ Gelukkig gaat het gestaag de goede kant op. Op termijn hopen de initiatiefnemers inkomsten te gene-

ren uit kaartverkoop, zaalhuur en horeca, en door twee nog te realiseren appartementen op de eerste en tweede verdieping te verhuren. Dat is op dit moment prioriteit. ‘Dat klinkt misschien vreemd, maar om cultuur te kunnen aanbieden, moeten we wel de rekeningen kunnen betalen’, zegt De Raaf. ‘Momenteel kost het ons klauwen met geld. De kosten van bouwmaterialen zijn veel hoger dan beraamd, mede door de oorlog in Oekraïne.’ Hopelijk zijn de appartementen begin volgend jaar klaar. Het Ritsevoort is een gewilde buurt, de verhuur zal wel lopen. Een andere uitdaging is het sorteren en selecteren van de duizenden boeken in het voorhuis dat Jan Oijevaar huurt voor zijn antiquariaat. Zijn boekenverzameling in dozen inpakken wordt een gigantische en emotionele klus. Toch gaat het gebeuren zodat er ruimte komt voor een leestafel voor het raam, andere stellingkasten, vitrines op lage kasten in het midden en een

Ansichtkaart met beeld van het Ritsevoort (ook wel Ritsevoort), rond 1914.

mooie nieuwe vloer. De aanblik van het pand zal uitnodigender worden, passanten zullen eerder binnenstappen.

Lokale geschiedenis

Recent waren er televisieopnamen voor het programma *Groots Alkmaar* van een lokale zender. Ook stond er naar aanleiding van Open Monumentendag een paginagroot artikel over De Alkenauer in het *Noord-Hollands Dagblad*. Dat er dingen gaande zijn, wordt opgemerkt. Veel mensen kennen de boekhandel, men is nieuwsgierig. 'Media-aandacht is goed', meent De Raaf. 'Want hoewel mensen ons al weten te vinden, kunnen er altijd meer bij. Ook vrijwilligers. Zonder hen zijn we niks. En er is altijd wel wat te doen. *Never a dull moment.*' Tegenwoordig is het Ritsevoort een van de mooiste winkelstraten in het oude centrum van Alkmaar, met volop parkeergelegenheid in de buurt. Er zitten chique winkels, in prachtige historische panden. Op oude ansichtkaarten is te zien dat het pand op Ritsevoort 34-36 – sinds 1992 ingeschreven als gemeentelijk monument – rond 1850 een gemetselde klokgevel had. In 1892 werd die vervangen door de huidige trapgevel. De houten winkelpui uit 1948 werd door vrijwilligers opnieuw in de verf gezet. Ooit zat er een kleermaker, een winkelier in houtvaten en touw, een timmerman, een winkel in sanitair en huishoudelijke artikelen, een tapijthandel. Antiquariaat De

Alkenauer zit er al zo'n veertig jaar. 'Dat moet altijd zo blijven', meent Van de Vrede, die er als student werkte. 'De combinatie boekhandel/cultureel podium is dé manier om een uniek stukje Alkmaarse geschiedenis te behouden, ook als Jan het op een dag niet meer kan.'

Bevlogen team

'Kunst, kennis en opinie delen om mensen te verbinden en persoonlijke en maatschappelijke situaties te verbeteren.' In de missie van De Alkenauer komen de visies van beide investeerders samen: De Raaf zou het accent willen leggen op het maatschappelijke, met bijvoorbeeld verkiezingsdebatten, Van de Vrede richt zich in de programmering meer op cultuur en literatuur, onder meer interviews met auteurs. Er zijn plannen voor literair en historisch getinte podcasts en voor boekpresentaties; de recent gestarte samenwerking met De Eerste Bergensche Boekhandel bevalt uitstekend. Schrijver Alja Spaan organiseert maandelijks 'Reuring', een literair podium met optredens van dichters. Een avond per week huurt een meditatieclub de zaal. De naamsbekendheid

Ilja Leonard Pfeijffer te gast, in gesprek met Thomas Swinkels van de Eerste Bergensche Boekhandel. Foto: Wytske Roodbergen.

Zaal en podium De Alkenauer.

groeit, het netwerk breidt zich uit. Over vijf jaar zou Cultuurpodium De Alkenauer een drukbezochte en veelzijdige ontmoetingsplaats voor publiek in en buiten Alkmaar moeten zijn. Voor het bevlogen team en alle vrijwilligers een visie waar ze voor gaan. 'Van de rijdende trein springen is geen optie', zegt De Raaf eerlijk. 'We geloven in ons idee. Ook al is het keihard werken en zal dat voorlopig zo blijven.' Aan de bezoekers die de weg al vonden, zal het niet liggen, die komen graag naar De Alkenauer. Het is een nostalgische, intieme plek die volop in ontwikkeling is en waar ook in 2024 veel interessants te gebeuren staat. ●

Lees meer over de activiteiten in De Alkenauer op <https://alkenauer.nl>.

LOPEN IN LUILETTERLAND

Foto: Andreea Gulickx

Schrijver/publicist Wim Huijser bewandelt beschreven paden in het literaire landschap.

Kees de jongen

Wie door de Amsterdamse Reestraat wandelt – tegenwoordig één van de 'Negen Kleine Straatjes' – zal niet direct herinnerd worden aan wat misschien wel de meest onschuldige liefdesscène in de Nederlandse literatuur mag heten.

Het begint natuurlijk met Kees Bakels. Een wandelaar kun je hem niet noemen, daarvoor is zijn zwembadpas te legendarisch. Hoe die precies in zijn werk gaat zal altijd een raadsel blijven, zowel voor literair exegeten als bewegingsspecialisten. Toch geeft Theo Thijssen in *Kees de jongen* (1923) er een behoorlijk gedetailleerde beschrijving van: 'Als je 's goed opschieten wou; moest je voorover gaan lopen, net of je telkens viel, en dan maar met je armen zwaaien, heen en weer.' Het was in elk geval een manier van lopen waar Kees zich speciaal op toelegde, al hoorden er wel gymnastiekpantoffeltjes bij. Maar het voornaamste was toch dat je armen heen en weer gingen. Bovendien bleek hij er op school veel succes mee te hebben. Wekenlang zag je ook andere jongens met ernstige gezichten de nieuwe loopmanier beoefenen. Met name als ze tussen twaalf en tweeën haast hadden om naar het zwembad te gaan, kwam de beweging goed van pas. 'Voor Kees was de zwembadpas een geluk in 't leven. Als-ie soms een verre boodschap moest en als een onbeduidende jongen langs de gracht sukkelde, dan begon-ie inééns aan de zwembadpas; en waarachtig, hij zag zich nagekeken door menigeen.' Wat de uiteenlopende manieren van voortgaan betreft heeft Thijssen absoluut oog voor detail. Heel anders wordt Kees' manier van lopen wanneer de liefde in de persoon van Rosa Overbeek in het spel komt. 'Toen om halftwaalf de school uitging, liep hij haastig weg, z'n gewone kant uit. Kon niemand verdacht vinden: hij had om halftwaalf altijd haast, de laatste tijd. Hij wist dat ze langs de Westermarkt ging; daar zou hij d'r kunnen opwachteren; maar 't was nog veel te dicht bij school. Hij bleef dus langzaam aan de overkant van de gracht wandelen; uitkijken of ze nog niet kwam.'

Als ze er eindelijk aankomt met haar schooltas en hem

niet in de gaten heeft, besluit Kees aan de overkant te blijven lopen, 'zo'n beetje gelijk met d'r op'. Zijn voornemen is om aan het eind van de gracht de brug over te gaan en Rosa in te halen. 'Nou, ze liep aardig hard en hij moet dus ook flink aan stappen'. Het loopt onverwacht toch anders, als ze niet de volgende gracht neemt, maar links afslaat, een straat in: 'Die beroerde drukke Reestraat!' Rosa loopt op een winkel af en belt aan. 'Daar woonde ze dus, boven die winkel waar-ie toen had staan kijken, waar ze die kleine chocoladelettertjes van vijf cent verkochten.' Kees houdt zijn pas in, maar durft niet stil te staan of om te keren. 'Als d'r moeder nou maar gauw opentrok, anders dan moest hij nog langs d'r lopen; 't was toch verrékt gewaagd allemaal hoor...' Uiteindelijk blijft hij stilstaan voor een boekwinkeltje van waar hij schuin naar haar loert. 'En plotseling bemerkte hij dat haar blik op hem viel; ze zag hem, ze herkende hem!' Terwijl ze naar binnen stapt ziet hij haar lachend om de deurpost kijken. Even is Kees ervan in de war, dan maakt hij een voorzichtige groetbeweging. 'Hij was ontroerd.'

Eind negentiende eeuw was er in de Reestraat inderdaad een winkel waar chocolaatjes verkocht werden, zo verklaart de literaire wandelgids *Het Amsterdam van Theo Thijssen* (3e druk, 1995). Bij de banketbakker op nummer 8, waar Rosa Overbeek gewoond moet hebben. Schuin daar tegenover, op nummer 17, zat de firma Scheffer & Co., Boek-, Kunst- en Bureauhandel. De Reestraat keert nog terug in de slotscène van het boek, wanneer Kees op hun laatste schooldag Rosa staat op te wachten en haar tegemoet gaat. 'Zo passeerden ze de lichte en drukke ingang van de Reestraat; toen ze weer op de donkere gracht waren, greep Kees zijgend haar hand en bleef die onder 't voortlopen luchtig vasthouden. Ze kwamen precies in dezelfde langzame pas te lopen, en op dezelfde kalme cadans zweefden hun armen tussen hen in.' Tussen Reestraat en Berenstraat ontvangt Kees van Rosa zijn afscheidskussen. 'Toen draaide hij zich om en begon naar huis te lopen.'

‘Voor Kees was de zwembadpas een geluk in 't leven’